

Examen VWO

Grieks

Vorbereidend
Wetenschappelijk
Onderwijs

19 | 96

Tijdvak 2
Dinsdag 18 juni
9.00–12.00 uur

Tekstboekje

Tekst 1a

—¹ Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλά
—² πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσε·
—³ πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,
—⁴ πολλά δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,
—⁵ ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων.
—⁶ ἄλλ' οὐδ' ὧς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ·
—⁷ αὐτῶν γὰρ σφετέρησιν ἀτασθαλίησιν ὄλοντο,
—⁸ νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ἕπερίονος Ἥελίοιο
—⁹ ἦσθιον· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ.
—¹⁰ τῶν ἀμόθεν γε, θεά, θύγατερ Διός, εἰπὲ καὶ ἡμῖν.

—
—
—
—
Odyssee, α 1–10

Tekst 1b

Het prooemium van de Ilias luidt als volgt:

—¹ Muze, bezing ons de wrok van de zoon van Peleus, Achilles,
—² die ongenadige wrok, die de Grieken grenzeloos leed bracht,
—³ talloze krachtige zielen van krijgshelden prijs gaf aan Hades
—⁴ en hun lichaam ten prooi aan honden en allerlei soorten
—⁵ vogels deed vallen: zó ging de wil van Zeus in vervulling.
—⁶ Zing ons vanaf het begin, toen twist tot vijanden maakte
—⁷ Atreus' zoon, die het krijgsvolk beval, en de grote Achilles.

—
—
—
—
Vertaling H. J. de Roy van Zuydewijn

Tekst 2

149 Ἡ δ' ἐπ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα πότνια νύμφη
150 ἦι, ἐπεὶ δὴ Ζηνὸς ἐπέκλυεν ἀγγελιάων.
151 τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε καθήμενον· οὐδέ ποτ' ὄσσε
152 δακρυόφιν τέρσοντο, κατεΐβετο δὲ γλυκὺς αἰὼν
153 νόστον ὄδυρομένω, ἐπεὶ οὐκέτι ἦνδανε νύμφη.
154 ἀλλ' ἦ τοι νύκτας μὲν ἰαύεσκεν καὶ ἀνάγκη
155 ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούσῃ·
156 ἦματα δ' ἄμ πέτρησι καὶ ἠιόνεσσι καθίζων
157 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων
158 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.
159 ἀγχοῦ δ' ἴσταμένη προσεφώνεε διὰ θεάων·
160 «κάμμορε, μή μοι ἔτ' ἐνθάδ' ὀδύρεο, μηδέ τοι αἰῶν
161 φθινέτω· ἦδη γάρ σε μάλα πρόφρασσ' ἀποπέμψω.
162 ἀλλ' ἄγε δούρατα μακρὰ ταμὼν ἀρμόζεο χαλκῷ
163 εὐρεῖαν σχεδίην· ἀτὰρ ἴκρια πῆξαι ἐπ' αὐτῆς
164 ὕψοῦ, ὥς σε φέρησιν ἐπ' ἠεροειδέα πόντον.
165 αὐτὰρ ἐγὼ σῖτον καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον ἐρυθρὸν
166 ἐνθήσω μενοεικέ', ἅ κέν τοι λιμὸν ἐρύκοι,
167 εἵματά τ' ἀμφιέσω, πέμψω δὲ τοι οὖρον ὀπισθεν,
168 ὥς κε μάλ' ἀσκηθῆς σὴν πατρίδα γαῖαν ἴκηαι,
169 αἶ κε θεοὶ γ' ἐθέλωσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
170 οἷ μιν φέρτεροὶ εἰσι νοῆσαι τε κρῆναί τε.»
171 ὥς φάτο, ῥίγησεν δὲ πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
172 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
173 «ἄλλο τι δὴ σύ, θεά, τόδε μῆδεαι οὐδέ τι πομπήν,
174 ἦ με κέλει σχεδίη περὰν μέγα λαῖτμα θαλάσσης,
175 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε· τὸ δ' οὐδ' ἐπὶ νῆες εἶσαι
176 ὠκύποροι περώωσιν, ἀγαλλόμεναι Διὸς οὖρω.
177 οὐδ' ἂν ἐγὼν ἀέκητι σέθεν σχεδῆς ἐπιβαίην,
178 εἰ μή μοι τλαίης γε, θεά, μέγαν ὄρκον ὁμόσσαι
179 μή τί μοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο.»
180 ὥς φάτο, μείδησεν δὲ Καλυψώ, διὰ θεάων,
181 χειρὶ τέ μιν κατέρεξεν ἔπος τ' ἔφατ' ἕκ τ' ὀνόμαζεν·
182 «ἦ δὴ ἀλιτρός γ' ἐσσί καὶ οὐκ ἀποφώλια εἰδώς,
183 οἶον δὴ τὸν μῦθον ἐπεφράσθης ἀγορευσαί.
184 ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὑπερθε
185 καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὅς τε μέγιστος
186 ὄρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσι,
187 μή τί σοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο.
188 ἀλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ἅσσ' ἂν ἐμοὶ περ

189 αὐτῇ μηδοίμην, ὅτε με χρειῶ τόσον ἴκοι·
190 καὶ γὰρ ἐμοὶ νόος ἐστὶν ἐναΐσιμος, οὐδέ μοι αὐτῇ
191 θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεήμων.»
192 ὣς ἄρα φωνήσασ' ἠγήσατο διὰ θεάων
193 καρπαλίμως· ὁ δ' ἔπειτα μετ' ἴχνια βαῖνε θεοῖο.
194 Ἴξον δὲ σπεῖος γλαφυρὸν θεὸς ἠδὲ καὶ ἀνήρ,
195 καὶ ῥ' ὁ μὲν ἔνθα καθέζετ' ἐπὶ θρόνου ἔνθεν ἀνέστη
196 Ἑρμείας, νύμφη δ' ἐτίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδήν,
197 ἔσθειν καὶ πίνειν, οἶα βροτοὶ ἄνδρες ἔδουσιν·
198 αὐτὴ δ' ἀντίον ἴξεν Ὀδυσσεύς θείοιο,
199 τῇ δὲ παρ' ἀμβροσίην δμοφαὶ καὶ νέκταρ ἔθηκαν.
200 οἱ δ' ἐπ' ὀνειάθ' ἐτοῖμα προκείμενα χειρᾶς ἱαλλον.
201 αὐτὰρ ἐπεὶ τάρπησαν ἐδητύος ἠδὲ ποτήτος,
202 τοῖς ἄρα μύθων ἤρχε Καλυψώ, διὰ θεάων·
203 «διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεύ,
204 οὕτω δὴ οἰκόνδε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
205 αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἰέναι; σὺ δὲ χαῖρε καὶ ἔμπης.
206 εἴ γε μὲν εἰδείης σῆσι φρεσὶν ὅσσα τοι αἴσα
207 κήδε' ἀναπλήσαι, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
208 ἐνθάδε κ' αὖθι μένων σὺν ἐμοὶ τόδε δῶμα φυλάσσοις
209 ἀθάνατός τ' εἴης, ἰμειρόμενός περ ἰδέσθαι
210 σὴν ἄλοχον, τῆς τ' αἰὲν ἐέλδευαι ἤματα πάντα.
211 οὐ μὲν θῆν κείνης γε χειρίων εὐχομαι εἶναι,
212 οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, ἐπεὶ οὐ πῶς οὐδὲ ἔοικε
213 θνητᾶς ἀθανάτησι δέμας καὶ εἶδος ἐρίζειν.»
214 τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
215 «πότνα θεά, μή μοι τόδε χῶεο· οἶδα καὶ αὐτὸς
216 πάντα μάλ', οὐνεκα σεῖο περίφρων Πηνελόπεια
217 εἶδος ἀκιδνοτέρη μέγεθός τ' εἰσάντα ἰδέσθαι·
218 ἢ μὲν γὰρ βροτός ἐστι, σὺ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρω.
219 ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω καὶ ἐέλδομαι ἤματα πάντα
220 οἴκαδέ τ' ἐλθέμεναι καὶ νόστιμον ἡμᾶρ ἰδέσθαι.
221 εἰ δ' αὖ τις ῥαίησι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
222 τλήσομαι ἐν στήθεσσιν ἔχων ταλαπενθεῖα θυμόν·
223 ἤδη γὰρ μάλα πολλὰ πάθον καὶ πολλὰ μόγησα
224 κύμασι καὶ πολέμῳ· μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω.»
225 ὡς ἔφατ', ἥελιος δ' ἄρ' ἔδυσσε καὶ ἐπὶ κνέφας ἦλθεν·
226 ἐλθόντες δ' ἄρα τῷ γε μυχῶ σπείους γλαφυροῖο
227 τερπέσθην φιλότητι, παρ' ἀλλήλοισι μένοντες.

Odyssee ε 149–227

Tekst 3

In het onderstaande fragment van een gedicht uit de bundel *Ergenshuizen* van Michel van der Plas laat Kalypso haar gedachten gaan over het vertrek van Odysseus.

 1 Hij gaat zoals hij kwam. Een bedelaar.
 2 Ik hield zo van de bedelaar in hem.
 3 Dan leefde ik pas, dan triomfeerde ik pas.
 4 En zelfs toen het bevel kwam van de afvaart
 5 hielp ik hem nog: zoals je een bedelaar helpt.
 6 Maar hij zag niet waarom. Ik gaf hem kaarten,
 7 kompas en kaarten, wapens om zijn vijand
 8 de nevelige zee te overwinnen,
 9 maar hij zag niet waarom. En in de nacht,
 10 in onze laatste nacht – wie laat er ook
 11 een sterveling onder de lakens toe
 12 die zijn gespreid voor goddelijke liefde? –
 13 toen hij, aan 't raam, de sterren vallen zag
 14 – naar haar? naar daken van de mensenhuisen? –
 15 fluisterde ik: „De nachten worden anders”
 16 en, toen geen antwoord kwam: „De zee is wreed.”
 17 Ik streelde hem. „Wees dan voorzichtig,” zei ik.

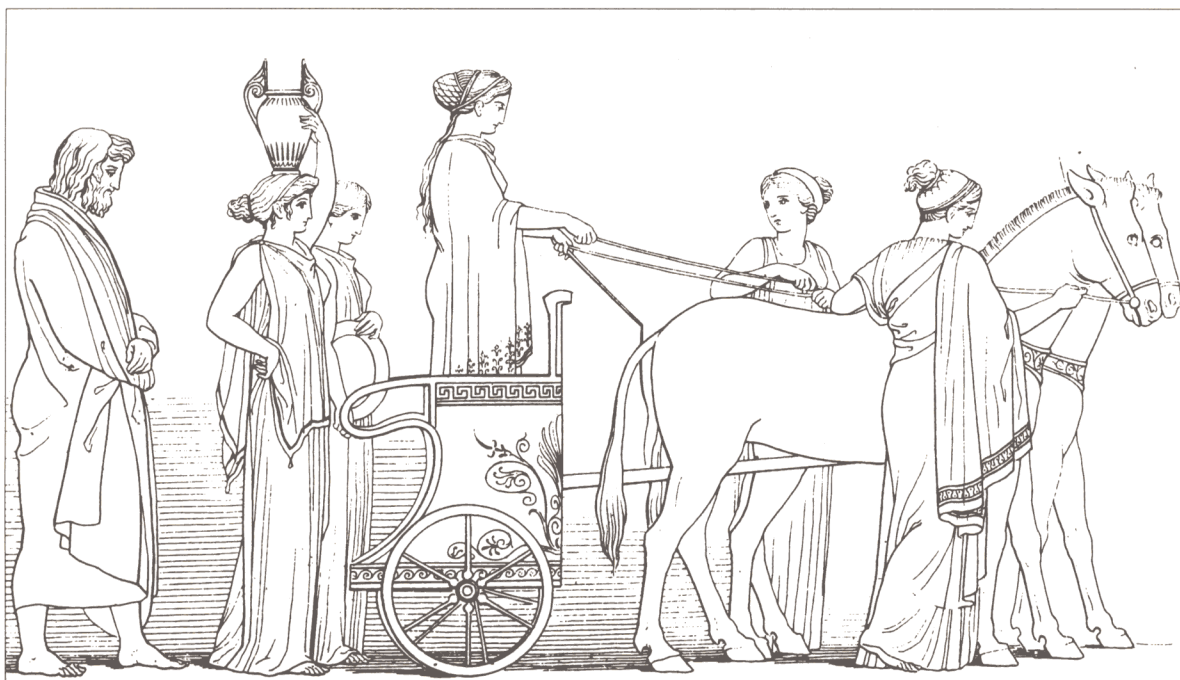
 21 Maar hij keek naar de sterren en begreep niet
 22 waarom ik hem de weg naar huis zou wijzen.
 23 En ik zelfs, die het wist toen ik het zei,
 24 ik wist niet dat ik het aan Niemand zei.

 36 Hij moet terugkomen. Hemel! Hij moet.
 37 Hier was hij jong. Ik heb hem jong gekust.
 38 Ik heb hem uit de zee gered, ik heb
 39 hem mij gegeven.

Tekst 4

349 Τὸν δ' αὖτε προσέειπε περίφρων Πηνελόπεια·
350 «ξείνε φίλ'· οὐ γάρ πώ τις ἀνὴρ πεπνυμένος ὧδε
351 ξείνων τηλεδαπῶν φίλιων ἔμὸν ἵκετο δῶμα,
352 ὡς σὺ μάλ' εὐφραδέως πεπνυμένα πάντ' ἀγορεύεις·
353 ἔστι δέ μοι γρη῏ς πυκινὰ φρεσὶ μῆδε' ἔχουσα,
354 ἢ κεῖνον δύστηνον ἐν τρέφεν ἠδ' ἀτίταλλε
355 δεξαμένη χεῖρεςσ', ὅτε μιν πρῶτον τέκε μήτηρ·
356 ἢ σε πόδας νίψει, ὀλιγηπελέουσά περ ἔμπης.
357 ἀλλ' ἄγε νῦν ἀνστᾶσα, περίφρων Εὐρύκλεια,
358 νίψον σοῖο ἀνακτος ὀμήλικα· καὶ που Ὀδυσσεὺς
359 ἤδη τοιόσδ' ἐστὶ πόδας τοιόσδε τε χεῖρας·
360 αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσιν.»
361 ὡς ἄρ' ἔφη, γρη῏ς δὲ κατέσχετο χερσὶ πρόσωπα,
362 δάκρυα δ' ἔκβαλε θερμά, ἔπος δ' ὀλοφυδνὸν ἔειπεν·
363 «ὦ μοι ἐγὼ σέο, τέκνον, ἀμήχανος· ἢ σε περὶ Ζεὺς
364 ἀνθρώπων ἔχθαιρε θεοῦδέα θυμὸν ἔχοντα.
365 οὐ γάρ πώ τις τόσσα βροτῶν Διὶ τερπικεράνῳ
366 πίονα μηρία κῆ' οὐδ' ἐξαίτους ἐκατόμβας,
367 ὅσσα σὺ τῷ ἔδίδους ἀρώμενος ἦος ἵκοιο
368 γῆράς τε λιπαρὸν θρέψαιό τε φαίδιμον υἱόν·
369 νῦν δέ τοι οἶψ πάμπαν ἀφείλετο νόστιμον ἡμαρ.
370 οὕτω που καὶ κείνῳ ἐφεψιόωντο γυναῖκες
371 ξείνων τηλεδαπῶν, ὅτε τευ κλυτὰ δῶμαθ' ἵκοιτο,
372 ὡς σέθεν αἰ κύνες αἶδε καθεψιόωνται ἅπασαι,
373 τάων νῦν λῶβην τε καὶ αἴσχεα πόλλ' ἀλεείνων
374 οὐκ ἑάας νίζειν· ἐμὲ δ' οὐκ ἀέκουσαν ἄνωγε
375 κούρη Ἰκαρίοιο, περίφρων Πηνελόπεια.
376 τῷ σε πόδας νίψω ἅμα τ' αὐτῆς Πηνελοπείης
377 καὶ σέθεν εἵνεκ', ἐπεὶ μοι ὀρώρεται ἔνδοθι θυμὸς
378 κήδεσιν. ἀλλ' ἄγε νῦν ξυνίει ἔπος, ὅττι κεν εἶπω·
379 πολλοὶ δὴ ξεῖνοι ταλαπείριοι ἐνθάδ' ἵκοντο,
380 ἀλλ' οὐ πῶ τινά φημι ἐοικότα ὧδε ιδέσθαι
381 ὡς σὺ δέμας φωνῆν τε πόδας τ' Ὀδυσῆι ἔοικας.»

Odyssee τ 349–381

Tekst 5

Telemachos heeft een vergadering van de bewoners van Ithaka en de vrijers van Penelope bijeengeroepen, waarin hij zich beklagt over het wangedrag van de vrijers. Onmiddellijk nadat hij de wens heeft uitgesproken dat eens Zeus' wraak de vrijers zal treffen, verschijnen boven de hoofden van de aanwezigen twee door Zeus gezonden adelaars die zich vreemd gedragen. De waarzegger Halitherses legt de strekking van het vogelteken uit.

- 160 ὁ σφιν ἐν φρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπε·
161 «κέκλυτε δὴ νῦν μευ, Ἰθακήσιοι, ὅτι κεν εἶπω·
162 μνηστῆρσιν δὲ μάλιστα πιφασκόμενος τάδε εἶρω.
163 τοῖσιν γὰρ μέγα πῆμα κυλίνδεται· οὐ γὰρ Ὀδυσσεὺς
164 δὴν ἀπάνευθε φίλων ὧν ἔσσεται, ἀλλὰ που ἤδη
165 ἐγγυς ἐὼν τοῖσδεσσι φόνον καὶ κῆρα φυτεύει
166 πάντεσσιν· πολέσιν δὲ καὶ ἄλλοισιν κακὸν ἔσται,
167 οἱ νεμόμεσθ' Ἰθάκην εὐδείελον. ἀλλὰ πολὺ πρὶν
168 φραζόμεσθ' ὥς κεν καταπαύσομεν· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
169 παυέσθων· καὶ γὰρ σφιν ἄφαρ τόδε λωῖόν ἐστιν.
170 οὐ γὰρ ἀπείρητος μαντεύομαι, ἀλλ' ἐν εἰδῶς·
171 καὶ γὰρ κείῳ φημί τελευτηθῆναι ἅπαντα
172 ὥς οἱ ἐμυθεόμην, ὅτε Ἴλιον εἰσανέβαινον
173 Ἄργεῖοι, μετὰ δὲ σφιν ἔβη πολύμητις Ὀδυσσεύς.
174 φῆν κακὰ πολλὰ παθόντ', ὀλέσαντ' ἅπο πάντας ἐταίρους,
175 ἄγνωστον πάντεσσιν ἔεικοστῶ ἐνιαυτῶ
176 οἴκαδ' ἐλεύσεσθαι· τὰ δὲ δὴ νῦν πάντα τελεῖται.»

Odyssee β 160–176

- regel 160 ὁ d.w.z. Halitherses.
regel 161 κέκλυτε Imperativus van κλύω.
regel 162 πιφασκομαι + dativus zich richten tot
regel 164 ὧν Bezittelijk voornaamwoord.
regel 166 πολέσιν = πολλοῖς
regel 167 οἱ νεμόμεσθ' (van ons) die bewonen
regel 168 φραζόμεσθ' = φραζόμεθα
καταπαύσομεν Vul als object aan: de daden van de vrijers.
regel 169 παυέσθων Imperativus 3e persoon meervoud medium.
ἄφαρ zonder twijfel
regel 171 κείῳ d.w.z. Odysseus
regel 172 ὥς zoals
εἰσαναβαίῳ gaan naar
regel 174–176 φῆν ἐλεύσεσθαι Vul als subjectsaccusativus aan: Ὀδυσσῆα.
regel 174 ὀλέσαντ' ἅπο = ἀπολέσαντα

Einde